Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1983/84:10

om trygghetsfrågor i statlig anställning m. m. (prop. 1983/84:42)

I betänkandet behandlas proposition 1983/84:42 om trygghetsfrågor i statlig tjänst.

Propositionen

I propositionen föreslår regeringen, efter föredragning av statsrådet Holmberg, att riksdagen skall

1. beredas tillfälle att ta del av vad som anförs om anställningstryggheten i statlig tjänst m. m.,
2. godkänna de i propositionen förordade grunderna för finansiering av trygghetsavtalet,
3. till *Särskilda trygghetsåtgärder för lärare* på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 anvisa ett reservationsanslag av 6 milj. kr.

Utskottet

Statens arbetsgivarverk och de statsanställdas huvudorganisationer har i anslutning till årets löneröreise slutit ett preliminärt trygghetsavtal. Det omfattar dels statsanställda, dels skolledare och lärare inom det statligt reglerade området. Avtalet har godkänts av regeringen och riksdagens lönedelegation. Fortsatta förhandlingar pågår mellan parterna om de slutliga avtalsbestämmelserna med inriktningen att de skall kunna träda i kraft den 1 januari 1984.

Trygghetsavtalet

I propositionen lämnas inledningsvis (s. 2–7) en redogörelse för det huvudsakliga innehållet i det preliminära trygghetsavtalet. Det har tillkommit mot bakgrund av bl. a. de krav på rationaliseringar och ökad effektivitet som ställs på statsförvaltningen. Som grund för avtalet ligger det s. k. trygghetsmålet som anger att förändringar bör ske så att en övergång till ny verksamhet underlättas för berörda arbetstagare. En eventuell personalavveckling bör ske genom naturlig avgång, omplacering och andra personaladministrativa åtgärder. Största möjliga hänsyn skall tas till de anställdas krav och intressen vid förändringarna.

För *de statsanställda* anger avtalet bl. a. olika personaladministrativa åtgärder, t. ex. omplacering, utbildning och ekonomiska förmåner, som myndigheterna skall eller får använda i samband med sådana omställningar

Rättelse: S. 4, rad 4 Står: 6 000 000 milj. kr. Rättat till: 6 000 000 kr.

som kan medföra att de statsanställdas anställningstrygghet kommer i fara. Åtgärderna skall tillämpas under minst nio månader före beslutet om uppsägning. Därefter följer uppsägningstiden enligt nu gällande regler.

Statens arbetsmarknadsnämnd (SAMN) förutsätts genom sin centrala omplaceringsverksamhet biträda anställningsmyndigheten vid omplacering utanför den egna myndigheten. SAMN får också genom nya regler i omplaceringsförordningen bilda särskilda samverkanskommittéer för omplaceringsarbete på orten. I en sådan kommitté skall bl. a. ingå företrädare för de myndigheter som närmast berörs och företrädare för arbetsmarknadsverket.

För att underlätta omplacering skall arbetsgivaren svara för att arbetstagaren får den utbildning som behövs för en ny anställning inom samma eller annat yrkesområde. Utbildningen får ha en längsta varaktighet av sex månader.

Avtalet innebär också att nuvarande regler om inkomsttrygghet och avgångsförmåner ändras i syfte att stimulera frivillig rörlighet och rörlighet till icke-statlig anställning. Också de allmänna anställningsvillkoren förbättras, särskilt genom förbättrade flyttnings- och omstationeringsförmåner.

På *det statligt reglerade skolområdet* innehåller avtalet huvudsakligen förmånsregler för tillsvidareanställda lärare som beräknas få otillräckligt tjänsteunderlag på sina tjänster. Bl. a. kan framhållas de ändringar som gäller reservlärare.

Statsrådet Holmberg framhåller i anslutning till redogörelsen för avtalets innehåll bl. a. nödvändigheten av att myndigheternas verksamhet inkl. personalstyrkan anpassas till de medel som statsmakterna anvisar. Det är nödvändigt att myndigheterna långsiktigt och målmedvetet planerar sin personaladministration så att omställningsåtgärder kan göras i god tid. Inriktningen måste enligt propositionen vara att övertaligheten så långt möjligt löses genom en effektiv omplacering och naturlig avgång. För att myndigheterna skall ha möjlighet att i god tid vidta olika omställningsåtgärder så framhålls den garantiregel om nio månader som har tagits in i trygghetsavtalet. Detta kommer att ge de olika åtgärderna tid att verka. Samtidigt sägs att staten naturligtvis i vissa fall kan besluta om ännu vidare ramar för omställningsåtgärderna. Det anförs vidare att statens beslut om förändringar vid större omställningar också bör ange den tid och de resurser som anvisas för omställningen. Enligt propositionens mening ger den här ordningen myndigheterna förutsättningar att med omsorgsfull planering och aktiva omställningsåtgärder uppfylla det s. k. trygghetsmålet.

När det gäller avtalsregleringen av anställningstryggheten så tas också frågan upp om de politiska organens roll. Här stryks under att det träffade preliminära trygghetsavtalet givetvis inte innebär någon begränsning i riksdagens, regeringens eller myndigheternas rätt att besluta om tidpunkten för vissa verksamhetsförändringar.

Utskottet har inte funnit anledning till något särskilt uttalande i anslutning

till redogörelsen om det preliminära trygghetsavtalet som inte bör leda till något initiativ från riksdagens sida.

Finansiering

I propositionen redovisas även grunderna för trygghetsavtalets finansiering (s. 7–9). Där sägs bl. a. att de kostnader som kan uppstå hos myndigheterna till följd av trygghetsavtalet bör finansieras inom ramen för myndigheternas ordinarie anslag. I sammanhanget erinras om att avtalsparterna inom det statliga området i årets avtalsrörelse har avräknat 10 milj. kr. årligen från löneökningsutrymmet för åtgärder till följd av trygghetsavtalet. Myndigheterna bör i sina anslagsframställningar redovisa planer och kostnader för omställningsåtgärder. För innevarande och nästkommande budgetår kan det dock uppstå kostnader som inte ryms inom tilldelade anslagsramar. Enligt propositionen kan regeringen i några fall behöva medge att förslagsanslag får överskridas. Om motsvarande situation skulle uppstå för verksamhet som har fått medel på reservationsanslag eller obetecknat anslag bör regeringen kunna anvisa ytterligare medel från anslaget Täckning av merkostnader för löner och pensioner på trettonde huvudtiteln. En utvidgning av användningsområdet för detta anslag förordas därmed. När det gäller kommunerna föreslås bl. a. att de skall få ersättning för sina kostnader för skolledare och lärare och att statsbidragen skall lämnas ur driftbidragsanslagen till resp. skolform.

Redovisningen ovan anger huvudpunkterna i regeringens förslag om grunderna för finansieringen av trygghetsavtalet. Utskottet föreslår att här berörda delar av propositionen godkänns av riksdagen.

I propositionen sägs slutligen att parterna vid 1983 års avtal om lönerna för statstjänstemän har avräknat 4 milj. kr. årligen med början år 1983 för särskilda trygghetsåtgärder för lärare som inte har kunna omplaceras till annan lärartjänst. Mot den bakgrunden föreslås i propositionen att ett nytt anslag benämnt Särskilda trygghetsåtgärder för lärare skall uppföras på statsbudgeten. Anslaget bör föras upp med 6 milj. kr. för budgetåret 1983/84. Utskottet godtar regeringens förslag.

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *ett nytt trygghetsavtal*
   att riksdagen lägger till handlingarna vad som anförts i propositionen,
2. beträffande *grunderna för finansiering av trygghetsavtalet*
   att riksdagen godkänner vad som förordats i propositionen,
3. beträffande *anvisning av medel till särskilda trygghetsåtgärder för lärare*

att riksdagen med bifall till regeringens förslag till *Särskilda trygghetsåtgärder* för lärare på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1983/84 på trettonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 6 000 000 kr.

Stockholm den 6 december 1983

På arbetsmarknadsutskottets vägnar
FRIDA BERGLUND

Närvarande: Frida Berglund (s), Erik Johansson (s), Anders Högmark (m), Marianne Stålberg (s), Karin Flodström (s), Bengt Wittbom (m), Arne Fransson (c), Lahja Exner (s), Gustav Persson (s), Sonja Rembo (m), Lars-Ove Hagberg (vpk), Ingrid Hemmingsson (m), Börje Hörnlund (c), Bo Nilsson (s) och tredje vice talmannen Karl Erik Eriksson (fp).